

Darrere les fronteres, als refugiats els espera l'exclusió sanitària

Laia Altarriba i Piguillem (amb l'assessorament de Joan Benach)

Barreres de filferro espinós s'alcen a les fronteres europees per intentar frenar l'arribada de refugiats que ha augmentat de manera exponencial aquest any: **a principis d'aquest mes de setembre ja superaven els 350.000** (segons l'Organització Internacional per a les Migracions). Arriben al continent en bots inflables, en barcasses o atapeïts en vaixells. Fugen de la guerra de Síria, de l'ocupació de Palestina i dels conflictes oberts a l'Iraq, a l'Afganistan o a Somàlia. **Milers han quedat per sempre més sota les aigües del Mediterrani**. Entre els anys 2000 i 2014, es calcula que van morir entre 25.000 i 40.000 persones al rebatejat per alguns com a [Mare Mortum](#). **Durant el que portem de 2015 ja han mort més de 2.600 persones al mateix mar on molts ens hem banyat aquest estiu.**

Però els obstacles per als refugiats no s'aturen després de besar felços la sorra de les platges de Grècia o d'Itàlia i de poder arribar al país de destí desitjat (la majoria van a Alemanya, però també n'hi ha molts que es desplacen fins a Suècia, Dinamarca, França o la Gran Bretanya). **I és que l'Europa somniada els té reservat un camí sovint costerut per poder esdevenir ciutadans amb tots els drets, inclosa l'atenció sanitària.**

La Unió Europea, seguint les convencions internacionals, reconeix la figura dels refugiats i els ofereix una protecció especial que hauria de contemplar el dret d'accés a la sanitat en les mateixes condicions que la resta de la població. **Però cada estat aplica les directives marc de manera diferent** i, a més, la primera trava que sovint troben els refugiats és poder fer la sol·licitud d'asil.

A banda, els qui no aconsegueixen que se'ls reconegui l'estatus de refugiat i els que ja no ho demanen (sobretot perquè connacionals seus ja ho han intentat anteriorment sense èxit) passen a ser considerats com a immigrants indocumentats i **pateixen una exclusió sanitària sistemàtica**, malgrat que la major part d'estats de la UE han ratificat els tractats internacionals de drets humans que reconeixen el **dret a la salut per a tothom**, al marge de la seva situació administrativa. En alguns estats europeus tenen accés a la major part de serveis sanitaris de manera gratuïta després de superar alguns obstacles burocràtics, però a la majoria de països **només tenen dret a accedir a urgències, i encara amb dificultats.**

La situació varia força en funció del país on van a parar, tal com expliquem en la taula següent:

Alemanya

Sol·licitants d'asil: Pateixen discriminació respecte a la resta de la població durant els quatre primers anys, ja que en aquest període només tenen dret a accedir gratuïtament a tractament mèdic en casos de malaltia greu o dolor agut i a l'atenció que requereixi la recuperació o alleujament de malalties, l'atenció al part i el tractament del VIH.

Immigrants sense permís de residència: Els immigrants sense permís de residència es troben en la mateixa situació, però agreujada pel fet que **les institucions públiques tenen el deure d'informar de persones indocumentades**. Davant d'aquesta situació, alguns municipis han creat targetes sanitàries perquè tinguin accés a la salut sense tants problemes.

Bèlgica

Sol·licitants d'asil i immigrants sense permís de residència: Tant els sol·licitants d'asil com les persones sense permís de residència **tenen dret a l'assistència sanitària urgent**. També poden accedir a la major part de les altres prestacions sanitàries, tot i que topen amb un sistema burocratitzat i que s'aplica de manera diferent a cada regió del país.

Dinamarca

Sol·licitants d'asil: Els sol·licitants d'asil no estan inclosos en el Sistema Nacional d'Assegurança de Salut de Dinamarca. **Només tenen dret a reconeixements mèdics i a l'assistència en cas d'emergència** a través dels centres d'asil.

Immigrants sense permís de residència: Els migrants indocumentats a Dinamarca **tenen dret únicament a l'atenció d'emergència**.

Estat espanyol

Sol·licitants d'asil: Els sol·licitants d'asil (juntament amb les embarassades i els menors) són els únics col·lectius en què persones que no tenen una autorització de residència **tenen l'assistència sanitària completa garantida**.

Immigrants sense permís de residència: Fins al 2012 tothom que estava empadronat podia accedir a la targeta sanitària i tenia dret a l'atenció mèdica plena. Però el 2012 el govern de Mariano Rajoy va aprovar un decret llei que va retallar el dret a l'assistència sanitària gratuïta a totes les persones sense permís de residència i **únicament els garantia l'atenció a nivell d'urgències**. Algunes comunitats autònomes ho han aplicat de manera més laxa, però hi ha hagut molt desgavell. A **Catalunya** aquest estiu s'ha aprovat **una nova normativa que posa fi a l'exclusió sanitària de persones sense permís de residència si estan empadronades**.

França

Sol·licitants d'asil: Tenen dret a accedir a l'assistència sanitària **en les mateixes condicions que el que tenen la nacionalitat francesa**.

Immigrants sense permís de residència: Han d'accedir a l'assistència sanitària **gratuïta a través d'un sistema administratiu paral·lel que han de renovar cada any** i que els requereix demostrar que fa tres mesos que són a França i que estan per sota d'un determinat llindar econòmic.

Grècia

Sol·licitants d'asil: Abans de l'arribada de Syriza al govern, els seus predecessors havien aplicat dràstiques mesures dictades per la troika a la sanitat grega que havien comportat que prop del 30% de la població estigués exclosa del sistema públic de salut i hagués de recórrer a la xarxa de clíniques socials que s'ha creat. La victòria del partit de Tsipras el passat mes de gener, però, ha retornat l'accés a la sanitat a tota la població de manera gratuïta. Pel que fa als sol·licitants d'asil **tenen els mateixos drets que els grecs si demostren que tenen pocs recursos**.

Immigrants sense permís de residència: Amb la victòria de Syriza a les eleccions, els immigrants indocumentats ara **poden accedir als hospitals però encara tenen restringit l'accés al metge**

de família.

Holanda

Sol·licitants d'asil: La sanitat holandesa està basada en un sistema d'assegurances. En aquest cas, **els que demanen l'asil tenen els mateixos drets que els holandesos nacionals però amb la diferència que no poden escollir la mútua que els atén.**

Immigrants sense permís de residència: **Queda en mans de cada metge la decisió sobre si els han d'atendre o no**, en funció de si és "mèdicament necessari". A més, si volen l'atenció gratuïta han de demostrar que no poden pagar.

Itàlia

Sol·licitants d'asil: **Tenen els mateixos drets d'accés a la sanitat** que la resta de la població.

Immigrants sense permís de residència: **Tenen accés gratuït a una àmplia cobertura mèdica** gràcies a un sistema específic, però no poden acudir al metge de família, cosa que els comporta dificultats per accedir als especialistes.

Regne Unit

Sol·licitants d'asil: Gaudeixen de les **mateixes condicions d'accés al sistema de salut que els britànics.**

Immigrants sense permís de residència: **Tenen molt més difícil l'accés a l'atenció mèdica**, ja que són els metges els que han de decidir si els deixen gaudir d'una mínima cobertura gratuïta que inclou atenció primària, urgències, planificació familiar, tractament de malalties de transmissió i casos greus de salut mental.

Suècia

Sol·licitants d'asil: A Suècia les persones que demanen l'asil **tenen dret a atenció mèdica urgent, ginecològica, prenatal i en cas de malalties infeccioses.** A banda, cada regió decideix si els ofereix més cobertura i com.

Immigrants sense permís de residència: Els immigrants indocumentats a Suècia **estan exclòs del sistema públic de salut i només poden rebre assistència d'urgència.** L'excepció són els menors, dones embarassades i persones amb malalties infeccioses greus. Per compensar aquesta situació, alguns organismes locals han emprès iniciatives per donar-los cobertura.

59,5 milions de refugiats i desplaçats

59,5 milions. És la xifra de persones al món que segons l'ACNUR (Agència pels refugiats que depèn de les Nacions Unides) vivien desplaçades de casa seva de manera forçosa en acabar el 2014. Aquestes xifres inclouen tant desplaçats interns (38,2 milions) com refugiats que han de marxar a un altre país (19,5 milions) i sol·licitants d'asil (1,8 milions). **Es tracta del major nombre de la història.** S'hi afegeix el fet que el 2014 hi ha hagut el major increment anual de desplaçats registrat: **s'hi van sumar 8,3 milions de persones més que l'any anterior.** Davant de la

magnitud d'aquestes xifres, l'Alt Comissionat de l'ONU per als Refugiats, Antonio Guterres, ha lamentat que **“estem en un tobogan sense control, tant la xifra de desplaçats forçosos a nivell mundial com la resposta que requereix aquesta situació està eclipsant el que havíem viscut fins ara”**.

El 53% dels 8,3 milions que han hagut de deixar casa seva durant el 2014 provenen de **Síria** (3,88 milions), l'**Afganistan** (2,59 milions) i **Somàlia** (1,11 milions). I on marxen? El rànquing de països que acullen més refugiats l'encapçala **Turquia** (1,59 milions), seguit de **Paquistan** (1,51 milions), el **Líban** (1,15 milions), l'**Iran** (982.000), **Etiòpia** (659.500) i **Jordània** (654.100).

D'entre aquests estats ressalta el **Líban**, amb 4 milions d'habitants, que la crisi siriana ha convertit en el país amb la major concentració de persones refugiades per càpita del món, cosa que, conseqüentment, **ha desbordat els seus serveis públics de sanitat i també d'educació i d'electricitat, aigua i sanejament**.

Mentrestant segueix la catàstrofe humanitària, i la Unió Europea gira l'esquena a les causes polítiques profundes que l'han produït. **I els estats de la Unió Europea competeixen per veure qui posa les tanques més altes per evitar que els refugiats travessin les seves fronteres** i es barallen per les quotes de repartiment de les 350.000 persones que han arribat aquest 2015 i que representen, únicament, el 0,07% dels 500 milions que habiten l'espai europeu. Darrera d'això, Europa continua fent negoci amb la venda d'armes als països implicats a la guerra de Síria. Com [ha dit recentment](#) un refugiat sirianès de 13 anys: **“No volem anar a Europa, simplement atureu la guerra”**.